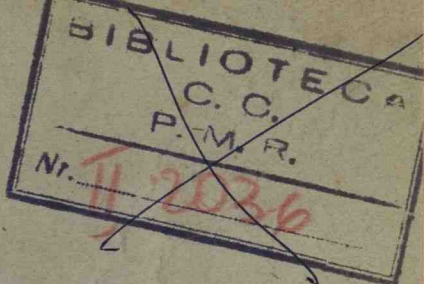

CONSTANȚIA-DE DUNCA-SCHIAU

FEMINISMUL ÎN ROMÂNIA

CONFERINȚĂ

bd 278397

BUCUREȘTI

Tipografia THOMA BASILESCU
89, Strada Cazărmei, 89
1904

CONSTANȚA DE DUNGA-SCHIAU

FEMINISMUL IN ROMÂNIA

CONFERINȚĂ

BUCUREȘTI

Tipografia THOMA BASILESCU
89, Strada Cazărmei, 89
1904

~~9878/67~~

BIOTECNA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
COTA 1155 437

609/04

20 235/12

B.C.U. Bucuresti

C20043268

Memoriei

Veneratului meu soț *Antoniu*

Adoratei mele copile *Alma*

Voi, ce a'ți fost întrupata perfecțiune

Voi, ce 'mi a'ți însuflat puterea de a lupta
pentru

Bine și Datoriă

Voi sunteți urzitorii acestei lucrări
deci

Voă, Neuitaților, o Închin.

CONSTANȚIA DE DUNCA-SCHIAU

FEMINISMUL ÎN ROMANIA

Doamnelor, Domnilor,

Cadelniță din peana mea n'am făcut și nu voi face ; dar nici veninul invidiei și al urei nu va curge din buzele mele.

Scriu rar și rar vorbesc, având drept lege principiul : că numai atunci putem cuteză s'ardicăm în public vocea, de avem ceva de ținut auditorului ce bine-voesce să ne asculte, de ținut ceva serios, de interes general, folositor, neapărat.

O datoriă ce ni s'e mai impune când grăim de la înălțimea unei asemenea cathedre, este de a fi sinceri, leali, adevărați, în toate sinceri, leali și adevărați.

Nu la adevărurile mari, eterne, absolute cuget în acest moment, la adevăruri ce încă numai prin intuițiune posedăm, la acele adevăruri, independente de timp și loc, instinctiv urmărite prin toate phasele percurse de inteligența omenească fără a le fi pătruns adincimele, adevăruri ce abia vor fi descoperite în întregimea lor—de nu sunt menite a rămânea

secretul naturei—descoperite când juna omenire își va ajunge îndepărtata etate a maturității.

Aci e simplu vorba de adevărurile relative, de acele adevăruri născute din facultățile spirituale și morale ale omului, adevăruri adevărate în raport cu stadiul cultural a unei epoci, în raport cu starea morală și intelectuală în care se află societatea.

Și aceste adevăruri au caracter sacru, ni se impun ca legi.

Din respectul datorat «majestății umane» și aceste adevăruri n'au a fi falsificate.

Impostura, or ce fel de impostură, n'are a da ochi cu publicul și nici a deschide gura în fața sa. Ignoranța încă, poarte ce nume ar purta. Și erorile sunt un păcat, chiar voce de femeie de vine aci să le rostească, chiar subt cuvânt de «Lumină» de se presintă.

Doamnelor și Domnilor, ca și Domniile-Voastre știu, știu demult scopul cu care s'a ridicat palatul în care ne aflăm. Am cunoscut lung și bine pe fondatorul acestui măreț templu. I'am cunoscut în-treg sufletul, cunoscut ideile și simțirele din care erà alcătuit.

În ziua în care nemuritorul Constantin Essarcu implinea al 26-lea an a vieții sale, în acea zi 'mi-a fost presintat, la Paris.

Dejà erà un erudit, déjà doctor în medicină, licențiat în drept, licențiat în științele naturale.

Erà om de știință, erà și cugetător. Filosof, sociolog, moralist, esthet. Esthet ager, fin, delicat, entusiast. Enthusiast, ca puținii alți.

În ale Bunului și Frumosului, de or ce natură, apreciator de o rară cumpătare. Pătrundător, sigur

la privire. În gusturi athenian, roman prin tăria pasiunelor — pasiunelor nobile, înălțătoare. Roman deplin, prin patriotism.

Cugetările vecinic la patriă le avea, vecinic urmărind tot ce putea face propășirea, fericirea patriei.

Câte planuri! câte proiecte! câte vise patriotice p'atunci... Ce bune! ce înțelepte! ce mărețe și generoase!

Pentru îndeplinirea ideilor sale civilisatoare — grabnica, sigura lor îndeplinire — Essarcu ar fi dat zece vieți, de avea zece.

Comunătatea de idei și aspirațiuni ne imprieteni. O amiciă pasivă, restul vieții; activă primii ani.

Pe la început, la reîntoarcerea în țeară, după studiile sevărșite, numeroase ne fură încercările comune intru de a ne respândi idei culturale în toate straturile societății, însemnate ajutoarele reciproce spre a ne impinge țara înainte. Înainte, către perfecțiune.

Erau mulți acei cari lucrau cu o rivnă febrilă la edificarea giganticului monument: reînființarea unei patrii mari, libere, civilisată, fericită.

Erau, din cei mai în vîrstă, Cuza-Vodă, Cogălniceanu, Brătianu, Negri, Alesandri, Costachi Rossetti, Dimitrie Ralet, Heliade, Tel, Maghieru, Cămpineanu, Ión Ghica, general Florescu, Nicolae Crezzulescu, Bolintineanu, Bălcescii, Golescii, Laurian, Bărnuz, Costaforu, Petre Poenaru, Bosianu, Davila și câți alți uriași maturi, cu puteri supraumane.

Bunul exemplu e mare maestru. Pe nobila arenă apărù și tineretul timpului.

Cu capetele înfierbântate de redeșteptata dragoste de neam, cu sufletul esaltat de idealul grandios ce

ne grăbeam s'ajungem, alergam, cu toții, câte cu două pietre în fiecare mână, doar ne va fi munca spornică cât dorul de mare, isprava gata cu iuțeala bățăilor inimei noastre nerăbdătoare.

Essarcu, frații Boerescu, Aurelian, Odobescu, Urechiă Stăncescu, Ganea, Negruzzi, frații Calinderu Danieleanu, Theodor Văcărescu, Crețeanu, Aman, Grădișteanu, Șendrea, Grigorie Lahovarie, Obedeanu, Machi Crezzulescu, Grigorie Ștefănescu, Theodor Rossetti, și câți alți necitați dar nu uitați, din cei mai de frunte, din cei mai devotați, lucrăm convingși, că «Cultura ne este vieața, cultura viitorul» lucrăm nesimțindu-ne oboseala, pentru ca să umplem aerul patriei cu idei culturale, și înălțătoare.

Parte mare din acestia, la astă absorbătoare muncă, își negligeau cariera, își perdeau averile; dar ce le păsea! *își făceau țeara.*

Essarcu aducea causei binelui obșteșc cele mai eroice jertfe.

El, cu întreaga'i infocare resimțită pentru unicul său cult, cu toată stăruința sa energică și neîncetată a rămas pină la sfârșit statornic vechiului program, ș'a trăit vieața numai pentru realizarea mărețului său ideal și a murit cu mâna la lucru, a murit puindu'și opera la adăpost sigur.

Religiunea sa, cultul bunului, frumosului ș'al adevărului în știință, în arte, în literatură, în morală, în credinți și bune-moravuri, acest cult, această religione este înființată. Își are propriul altar: acesta.

Sfieală mă coprinde urcându-mă la el. Stă atât de sus! Reclamă serviciul său puteri atât de mari! Apoi, mă coprinde ș'o remușcare amintindu'mi că am fost o culpeșă desertoare, care n'a avut curagiul.

sacrificiilor ce a făcut spornica putere a marelui bărbat.

Eu ?.... eu, am fost femeia.

Munca'mi începută n'avu urmare. La calea jumătate m'am oprit. M'am oprit spre a deveni soția, mamă. Numai soția, numai mamă.

Poate egoismul 'mi-a fost greșală. Și astă indoeală mă smerește.

Smerită, ânsă pătrunsă de credința că mă aflu la altarul adevărului, stau aci :

Așu voi să repuiu pe calea dreaptă feminismul român, mișcarea feminină adusă odinioară de mine in țeară.

Feminismul intr'un Stat nu poate fi privit decât de cea mai importantă chestiune socială.

Or ce națiune va deveni mare sau mică, după cum ii vor fi femeile; căci femeile fac moravurile, femeile caracterele.

Feminismul seu este deci pentru o națiune chestiune de viață sau moarte.

Inainte de a cercetă care ar fi să fiă feminismul nostru, feminismul potrivit stărei noastre sociale, cată să ne dăm seamă de condițiunile sociale in care ne aflăm, de psychologia poporului român și de puterile exterioare ce au conlucrat spre a ne constitui capitalul de idei și simțiri de care dispunem astăzi.

Multe, deosebite și cu totul singulare au fost acele puteri.

Privind împrejurările trecutului nostru toate, ne isbesce un netăgăduibil adevăr, acel cumcă «lo'ul face omul».

Intregind axioma, putem adăoga că «fruntariile ce are o țeară fac națiunea aceea ce este și cum este».

— Are înriurire asupra psihologiei unui popor și natura terenului pe care locuesce, decisivă ânsă este influența situațiunei topografice a pământului locuit.

Circonstanțele noastre locale, anormale fiind din vechime, ne au alcătuit o stare morală deosebită, de o complicațiune neasămănată; o psihologie națională originală, cu totul particulară, unică in feliul seu.

Puși de o politică cu ecces prevădătoare, puși la respintenele a două lumi diferite, sacrificate sentinele așezați, ca pășitori, la capul podului de trecere a marelor emigrări asiaticе, neconținut zădăriți de barbarii tuturilor epocelor am fost, prin forța lucrurilor, meniți unei existențe neliniștită, agitată, aventuroasă.

Optspredece secolі și mai bine decând, aduși de Trajan prin aceste locuri isolate, neconținut furăm bătuți de toate vânturile, isbiți de toate furtunile, strintorați de toate invasiile, frecați de emigrațiunile cele mai cotropitoare, inoculați cu serumul civilizațiunilor mai mult sau mai puțin îmbătrinite, mai mult sau mai puțin amorțite, decădute.

Și horde selbatice nenumărate, in lentele sau repedele lor treceri, âncă ș'au scuturat toți acești secolі pe bietul nostru pământ grosul prafului de pe picioarele lor, ades goale.

Câți microbi de tot soiul nu ne umplură atmosfera!

Și toți acești germeni nu pe țelină stearpă că-

deau. Creerii românului sunt mănoși, mănoși ca și pământul patriei. Semințele, toate, incolțeau, răsereau cu prisosință. Și apoi eram români de sânge. În suflete, la fund, ne stă, așezat, un gros strat de vechea știință agonisită de două culturi mari—latină și elină,—culturi în agoniă, n'o negū, dar culturi a căror suflare vificatoare nu se va reci deplin, nici stinge cu totul.

Ce avere în astă clironomiă! Ce de theorii felii-rite! ce de sisteme filosofice diverse și opuse! ce de morale contradictorie! Neasemenate de la punctul lor de plecare pină la ultimele lor consecințe. Ce de elemente numeroase, diferite, heterogene, fără afinitate, greu de contopit.

Toate încuibate din lung trecut în minți și inimi. Și câte altele sădite, cu timpul.

Veni christianismul, cu divină'i idealitate. Lume nouă, idei nouă.

Credințele să deplaseadă. Să schimbă. Nasce altruismul. Reface omenirea. Dreptul se face nedrept. Să ivesc drepturi nepresimțite Lumina devine întuneric, întunericul lumină.

Iarăși plămădeala nouă în suflete—in suflete și cugetări.

Byzantinismul, cu rafinările sale, încă ne sporesce bogatul însă nu îndestul de întemeiatul capital moral, îl sporesce cu subtilitățile emanate din subtilul spirit elin. Spirit subtil și sophistic, tot'dodată.

Ensuși islamul n'a lipsit d'a ne face parte din compromisul avut al istovitei rase turane.

Nu sunt de trecut cu vederea, ne fiind foră influență asupra-ne, și neincetatele marșuri și ocupațiuni soldățesci. ce, începând cu medievalele tre-

ceri ale cruciadelor occidentale, au ajuns pînă la acele, ades repetată, nemțesci, turcesci, rusesci care, precum bine o știți, bine ați simțit-o, abia mai dăunădi avură doritul capet.

Era modernă, era suprimării spaciului sosind, măsura se umplu pînă la debordare. Ultimele trei, patru generațiuni ale țării, aproape întregi, au currierat și curieră lumea ca să adune ideile timpului.

Toate cele pretutindene găsite, cu gramada fură repede culese, aduse cu brațe pline, le vedeti cum stau roiu în țeară, la îndămâna tuturilor.

Care cum voesce, care cum nimeresce apucă ce poate, prinde ce s'întemplă, își indeasă crierii cu de toate, îi indeasă pînă la înăbușire.

Capetele ne au devenit vulcane în perpetuă ebulițiune. Inimile încă.

Ce frământări ! ce fierbere ! ce clocote fôră folos.

Ce aglomerațiune de bun și reu, de ideale mărețe, de utopii irealisabile și de sec materialism !
Ce comori de netrebnici gologani de plumb și de neprețuite monede de aur !

Aur ne pus în circulațiune, ne utilizat, cu neputință d'a se utiliza pe cât timp toate, bune și rele, d'a valma amestecate, nu constituiesc decăt «un chaos luminos».

Zadarnic muncim, zadarnic vom munci, zadarnic ne ostenim, zadarnic ne vom osteni, zadarnic ne aplicăm theorii sociale potrivite și nepotrivite psihologiei națiunei; zadarnice, etern zadarnice vor fi sforțările celor mai buni, celor mai înțelepți pînă ce nu se va despărți ântei, din imensul chaos, despărți lumina de umbre, binele de reu, adevărul de minciună.

Cele mai titanice opinteli nu vor da rezultatul visat, dorit, asceptat, trebuitor de nu va înveța fiecare din noi, barbat, femeia, bătrân, tînăr, mare, mic, de nu va înveța a *sci bine* unde merge, pe ce cale are a înainta.

A vieții pe pipăite nu se poate. Nu se mai poate. Vieța e serioasă. Are a fi privită în ochi. Drept în ochi. Lung.... adinc.... Trebuesce cunoscută, înțaleasă. Vieța cu datoriile ce are. Datorii către Dumnezeu ce ne a creat, către noi însine, către aproapele nostru, către omenire.

Nesocotite nu pot fi datoriile sociale. Omenirea indeplinindu-le, ne-a făcut ce suntem, ne-a dat ce avem. Omenirea a muncit, astăzi încă muncesce pentru noi. Ea are drept la resplată. Indepinirea datoriilor ce ne a impus este dreptul seu de idemnisare. Un drept stînt, ce are a fi deplin respectat.

Esistenți nesocotite, nechibsuite, aventuroase, existenți ce trăesc din espediente morale nici la indiviți, nici la popoare nu au soliditate, nu au zile lungi.

Numai corectul are mers sigur. Corectul, cinstitul. Cinstitul cu sine, cinstitul cu alții, cinstitul cu toți.

Cinstea !.. Eată o biată compatrioată ce se disterează din ce în ce mai mult.

Ar fi timpul s'o readucem în vechia'i patriă prebiata pribeagă ; bătrina, vestita, cinstita. Cinste Romanească.

S'o readucem cu totul, pentru veciă. S'o readucem și s'adunăm în juru'i o lume aleasă, nobilă—nobilă prin cugetări, simțiri și fapte. Acea lume s'o împrejmumim cu ziduri de fier, iar porțile numai cinstiților să fiă deschisse. Cinstiților în lucruri mari, cinsti-

ților in lucruri mici, cinstiților in trebile publice cinstiților in cele private.

Nici rang, nici avere, nici ȃnsași sciință fȃră cinste să nu pășească in sacra arenă. Nu'i cinste ? nu'i intrare !

Dea Dumnezeu ȃnsă ca repede, ca prin farmec de repede cercul cinstiților să se marească, tot marească pinȃ ce va coprinde țeara toată.

Multe pe lume pot remȃnea nesciute fȃră insemnată pagubă ; dar nimerui nu'i este permis d'a ignora valoarea cinstei, precum nimenea n'are a ignora pentru *ce* trȃesce și *cum* are a trȃi.

Să scie barbatul — tot barbatul — că nu l'a pus Dumnezeu pe lume numai pentru muscalul ce'l preumblă, pe bani scumpi, ȃilnic la șosea, nici pentru mesele de joc de pe la cluburi și casine ; să scie femeia — toată femeia — că mai inaltă ii este meuirea pe pȃmȃnt decum d'a pune in circulațiune toaletele ultim sosite la «Bon Gȃt», și pȃlȃriile, nenumeratele pȃlȃrii ale modistelor in renume.

Dacă esistența națiȃnală ne este acum asigurată, dacă nu mai avem, ca in trecut, a veghiȃ neincetata cu sabia scoasă la marginele țerei, dacă nu mai ducem fricȃ de bajonetele vecinilor sau de firmele lor, să ne folosim de binecuvȃntata pace și odihnȃ intru de a ne *reculege moralmente*, intru de a ne regulȃ moșia, intru de a stabili principiile, credințele, dogmele neaparate vieții noastre morale, dogme fȃră de care o esistența națiȃnală e tot atȃt de imposibilă, cum e imposibilă esistența Universului fȃră legea atracțiunei, a acelei legi physico-

morale ce nu permite nici celui mai mic, nici celui mai mare d'între corpurile ceresci să easă din orbita'i assemnată.

Mare este datoria unei națiuni d'a luptă fôră preget, cu arma sau cu peana, intru aparare de dușmani amenințatori; și mai puternic i se impune aceea de a face filosofią în momentele'i liniștite, filosofią morală, filosofią practică.

Da! filosofia morală, filosofia practică este neaparata noastră necesitate.

Prea ne am deprins la traiu neprecugetat, la somnolența judecătii, prea ne am lepădat de tradiționalul bun-simț românesc. Prea ne am învățat cu ușoarele imitațiuni străine, cu adaptațiuni neprecumpenite, nepotrivite, stricăcioase.

Utopiile neprecugetaților sau sunt vane, sau rêu-făcătoare.

Imagina sfinxului, ce are a renasce din cenușa sa, n'are a seduce pre omul cuminte. Viitorul nu aparține lui Siva, destructorul, ci lui Brâma, edificatorul. Aparține *«cugetărei cu înțelepciune creatoare»*.

Trăim într'o epocă interesantă. Agitata, dar interesantă. Avem subț ochi o lume ce se sbate în durerile nascerei, a renascerei. Noi, românii, încă suntem coprinși de frigurile metamorfoselor. Noi încă suferim de epidemia epocii. Și nouă ne strigă electrisătorul geniu al umanității: Inainte! tot inainte.

Și puterile noastre intelectuale simt fiorii, magneticii fiori a necunoscutului, a atrăgătorului ideal înăscut.

Loreley cântă un cântec straniu în depărtare.

Fermecătoarea syrenă ne răpesc, pe nesimțite. Să fim tari, să resistăm vocii înșelătoare. Să fugim de ea, or cât de ademenitoare 'i ar fi încântările. Nu pentru noi e cântel seu. Nu pentru noi astăzi.

Națiunile îmbătrânite, în afundele lor sępături, desgroapă multe fantasma, multe năluce. Să nu ne dăm sufletul pe mânele lor. Să nu ne facem deitități din ele. Să nu ne lăsăm tiriți în virtejuri ametoitoare ce duc din prăpăstii la mormânt.

Pre noi ne asceaptă era de aur. S'o pregătim cu prudența înțelepciunii, cu răbdarea dragostelor mari.

Să ne preparăm viitorul socotit, cu luare aminte, pe temelii experimentate și trainice; să'l preparăm ca pe un lanț de pietre scumpe, înșirând încet, încet mărgëritar de mărgëritar, și numai mărgëritare alese, mărgëritare fôră meteahnă, mărgëritare cercetate d'amănuntul, cu lupa esperților, cu adincele lor priviri.

Dela instituțiunile ce ne dăm atirună isbănda sau peire.

Pentru ce vecinicie inovațiuni din amor de inovațiune sau din dăunos snobism, ca să facem și noi ceia ce fac alți, ce fac toți?

Popor primitiv nu suntem; dar, prin renaștere, suntem juni.

Suntem o națiune ce urcă dealul, spre culme. Să'l urcăm cu ochii la zenith.

Să ne ferim din resputeri de idei și instituțiuni morbide, lipsite de vitalitate, de ideile și instituțiunile națiunilor ce se svircolesc în spasmele agoniiei, căutând puteri de traiu peste legile firesci.

Instituțiunile ce au a ne desvoltă puterile mo-

rale — singurele puteri ce asigură vieață națională lungă și sănătoasă — acele instituțiuni să ia natura drept măeastră-inspiratoare. Ea scie tot, prevede tot. Toate cele ce intru bine sunt menite, toate cele ce la bine ne pot duce.

De prisos aflu să repet că din toate instituțiunile sociale ce ne sunt chestiuni de existență, familia este chestiunea de căpiteniă, de influență hotărîtoare de viitor.

Au n'a fost în toți timpii și la toate popoarele familia stîlpul ce au susținut edificiul social?

Cum s'ar putea a nu recunoasce un adevăr atât de vădit, cum că: unde n'a fost familie, n'a putut fi și nu au fost Stat, națiune, cultură, progres.

Când, pe vremuri trecute, s'au încercat de inovațiuni sêtoși legislatori a nu pune Statului familia drept basa organizării sale, clădirea le-a fost totd'auna ephemeră, ephemeră cum ar fi o clădire înălțată pe valuri nestatornice, risipită de capriciile suflărilor de vânt.

Popoarele cu totul sêlbatice, neconstituite încă în acele micuțe state cu propriul lor *self-government* ce numim «familie» ne dovedesc tot atât cât și întreaga seriă zoologică a acelor animale ce nu cunosc vieața de familie că lipsa unui traiu timpurar comun a fiilor cu părinții lor este piedica sigură ce va încătușă vecinic or ce fel de înaintare.

Lucrul sê esplică ușor.

Să privim, de esemplu, struțul, regele Zaharei, — fôră alusiune.

Ei bine! cu toate puterile physice de care dispune,

= e20043268 =

cu toate nevoile existenței ce intimpină în întinsul deșert dîlnic cutrierat, struțul a rămas în o stare, de stupiditate fără asemănare în creațiune.

Enigmatică nu este cauza. O află—din intimplare adică, mai bine dis, prin aceleași observațiuni și deduceri o află și cunoscutul biolog Jacolliot—o află în logica consecință a împrejurărilor născerei și vieții sale.

Eșind din ou clocit numai de nisipul pustietății și arșița soarelui, struțul vine pe lume fără părinți în jurul lui, fără o mamă ce să-l nutrească, ce să-l povățuească, cel puțin, cum și cu ce el singur are a se nutri.

Vecinicul orfan, în desevărșita-i nesciință, înghite dobitocesce ce-i easă înainte fiă nisip, oase, pietre sau fier.

Etern abandonat, etern lipsit de sfaturile experienței pierde, serimanul, înainte de a fi deprins să și susție convenabil existența, înainte de a ști să și susție și apere dîlele.

Ce deosebire între gigantele ornitologiei și acel al patrupedilor!

Elefantul, fiinduși puiul de ce, doispredece ani lîngă sine, de ce, doispredece ani îi comunică experiențele sale, îl inițiează la trebuințele vieții, îl deprinde cu îndeplinirea datoriilor impuse de comunitate, îl esercitează la lupte și resboaie cu feluriti dușmani și nu uită a-l învăța ingenioasele tertipuri ce-l vor scapa, în orele de pericol, de mrejele omului, puternicul seu prigonitor. În două cuvinte : de ce, doisprezece ani îi face educațiunea practică.

Fără d'a trece prin școli speciale, numai cu noțiunile primite de la părinți semi-cultul elefant,

odată capturat, ușor deprinde diverse meserii omenești, ușor face din el bogatul Hindu un vataș de curte de toată încrederea, o bonă de copii îngrijitoare, conștiințoasă și sigură, mai sigură și conștiințoasă decât unele din acele «Frauleins» ce aducem pentru pasa copilașilor noștri, cu mari spese din țeri străine

Evident este c'această superioritate intelectuală e rezultatul lungii viețuiri sub îngrijirea părintească, rezultatul educațiunii primită în decursul unui timp îndelungat, cu mult mai îndelungat decum este obicinuit în regnul animal.

Convingătoare, dar, este deducerea că natura n'a putut face omenimei dar mai folositor decât dându-ne o copilărie lungă și neputincioasă ce ne silește a stă a patra parte din viață sub ocrotirea aripei părintești.

În acești numeroși ani de conviețuire, câte din cunoștințele genitorilor noștri nu ne putem și nu ne am putut apropia? câte din experiențele câștigată de ei nu ne am ensușit și nu ne ensușim?

La aceste toate adaogindu-ne nuoă experiențe proprii, din generațiune în generațiune adunându-se capital la capital comoara spirituală sporesce neîncetat sporesce pînă la acea uimitoare sumă ce a întrecut și va întrece prevederile celor mai îndrăsneți cugetători.

Odată cheia progresului în mânele noastre, odată secretul propășirii cunoscut, cum s'ar mai cuteză atinge, nimicci factorul principal al acelui progres, factorul perfecțiunii prin neconțință perfecționare?

Lipsind viața de familie, mersul civilizațiunii nu poate decât a se schimba în o repășire din re-

gres în regres spre a se reîntoarce la primitiva s'elbătăciă.

Ferească-ne Dumnezeu și să ne ferim și noi de Evanghelia lui Bebel. Destrugerea familiei este dărăpănarea întreg edificiul social ridicat, în chinuri și munci grele atât amar de veacuri, de neobosita umanitate.

Bolnavul nu are lipsă de ucigătoare otravă ca să piară spre a putea reinvia. Înastă condițiune reinvierea e problematică. Dovedit ânsă remâne prin experiențele timpului că știința și voința multe vindecări miraculoase au seversit și pot seversi.

Leacuri, deci, să cautăm; de leacuri sigure să ne folosim.

Nu slăbirea sau nimicirea familiei este a se urmări în interesul propășirii și a fericirii neamului nostru ci *întărirea*, reîntărirea ei. Acesta are a fi scopul sociologului prevădător, a moralistului sincer și convins, a românului înțelepțesce iubitor de patriă.

Nu detragerea mamei dela datoriile menirei ce 'i au fost asemădate de Ensuși Creatorul ci *renovațiunea* femeii, a femeii-soțiă, femeii-mamă, femeii-stăpânitoare a micului stat ce are o guvernă: casa și gospodăria sa. *Renovațiunea ei prin o cultură înțeleaptă, o cultură întinsă, o cultură adâncă dar specială, aceste sunt iminente necesități* ce au a fi cu grăbire indestulite de un bine-făcător *femenism*.

Bine-făcător va fi *femenismul* ce va recunoasce, odată cu egalitatea morală a ambelor sexe, deosebirea, *însemnata deosebire a menirei lor*.

De ar mai putea fi vorba despre legendara inferioritate morală a femeii, aşu aduce drept elocuent martor contra unei aserţiuni false genesa mondială. Sciinţa n'a desminţit încă ceea ce ne învaţa religiunea — toate religiunile — cumcă «femeia este ultima expresiune a Puterei Creatoare».

Dumnezeu — ne o arată Pentateuhul — făcând soare şi lumină, cer şi pământ şi toate câte sunt într'însele, sevrşindu-le, s'a oprit săşi considere opera, apoi a dis :

— Mai lipseşte ceva : şi a creat omul.

Şi iarăşi s'a oprit, şi iarăşi a privit toate din jurul său, şi iarăşi a exclamat :

— Mai lipseşte ceva !

Indată, din barbatul ce 'i stă înainte, a scos parte aleasă şi din ea a format Femeia.

Mai frumos şi mai bun n'a fost chip d'a se face.

Deplin mulţumit, Dumnezeu a şi strigat :

«Acum creşteţi şi ve înmulţiţi» adică : reproduceţi-mi cap d'opera.

Şi sinului, braţelor iubirei ş'ingrijirei celei mai superioare fiinţi pământesci a incredinţat Atot-Potiutele pruncul, omul de mâine.

Sarcină mai nobilă nu avea de dat.

Drept dar ceresc a şi primit'o femeia.

Bărbatul, puternicul la muşchi barbat, luă asupraşi misiunea d'a alergă, d'a munci, d'a adună trebuincioasele pentru sugariul neputincios, pentru neîndeménaticul seu fiu pină şi lui ii vor cresce puteri de om. Pentru dēnsul şi mama ce are a stă lūngă el spre a'l alaptă, a'l cresce şi ingrijii.

Datoria impusă barbatului, el n'a lipsit d'a o în-

deplini. Sporadice cađuri contrarie avură barbaria de urmare.

Prin bogățiile sosite cu civilisațiunile antice și moderne, prin lungul lor cortegiu de lucs și rafinări, de ilogisme și artificioase convențiuni, multe din primele intocmeli socialo-morale fură scoase din țiținele lor. Ades chiar femeia.

Iată ce a și făcut-o, după împrejurări, când asuprită sclavă, când vilă curtesană și nu rare ori, ales ultimii secolii, papușă împodobită menită a servi de obiect de jucăria. Rare ori o mai vedem «divinitate penată.»

Acum, subt cuvânt de a i se da nouă demnitate de a o ridică mai sus de cum a stat, i se pune în spinare povara agonisitorului, i să da în mână toiagul pribegiei.

Nesocotința! A împinge femeea-creatoare în furtunile lumii, a o sili la părăsirea vetrei de pace și liniște! A o smulge din dulcele cuib unde rămân în jale și neîngrijire droaie de copilași în prada feliuritelor pericole. Nesocotință!

Tronul femeii nu este la Forum, nici la Capitol; ci lângă leagăn.

Nu agonisirea pânei familiei este lucrul seu ci crearea, formarea de suflete omenesci; de suflete mari și minți înțelepte.

A da femeii rol bărbătesc este a o deplasă, a o declasă, a o cobori de pe pedestalul înalt pe care ensași natura, de la început, a așezat-o.

Reu înțeleg interesele generale ale umanității cei ce propovăduesc un feminism ce are de scop d'a face din femeia un fel de «bărbătoaie».

Acest feminism nu este și n'a fost vreodată feminismul meu.

Așu dori, Doamnelor și Domnilor să imi permițeți de a vă cită, drept dovadă, câteva pasagie din o vechiă conferință ce am ținut la Atheneul Român—abia femeiasca 'mi cocheteriă îngeduesce mărturisirea datei — ținut în anul 1866 și publicat la 1871, în anul căsători ei mele.

În menționata vorbire încep prin a spune: «Femeia este temelia familiei, iar familia temelia societății».

Mai departe, adresându-mă bărbaților, dic :

«Natura a creat pe fiă-care — bărbat și femeia— pre fiă-care cu menirea sa ; dar pre ambii cu drepțurile și datoriile lor. Ea n'a format aceste două ființi *identice*, ânsă egale. Dumnezeu dete un soare mare ce să luminede pre toți d'opotrivă, fôră a admite că ar putea veni nesocotiți ce să puie mâna pe rađe, voidind numai dênșii a le absorbă pre toate.

Ei bine! Unde a condus omenirea bărbatul de când inaintează singur, lăsând femeia în ignoranța copilăriei? Unde e progresul real? Unde reala fericire?

Barbatul ș'a întins, ș'a mărit sufletul prin toate acele numeroase și inalte cugetări dobëndite prin veacuri de cercetări și studii, pecând pre femeia a lasat-o într'un cerc de idei atât de restrins âncôt theodisea medievală, în consiliu eucumenic, s'a cređut în drept de a pune la indoeală chiar esistența sufletului. la femei.

De n'ar fi fost femei care, prin puteri geniale înăscute, prin âncö ne îndestul de esplicata forță a intuițiunei, femei ce să rumpă lanțurile puse in-

teligenței lor și astfel s'afirme egalitatea naturală a facultăților intelectuale a ambelor sexe -- și astăzi încă, cu aparență de veriditate, s'ar crede în inferioritatea morală a femeii».

Aiurea adaog: «Voiți, Domnilor, o soție cu gusturile voastre, cu ideile, cu simțirele ce aveți? Doriți ca ea să veadă toate cum singuri le vedeți, să înțeleagă toate cum sunt înțelese de voi? Visul vi se poate realiza, și eată cum: femeia care va avea instrucțiune câtă aveți va cugetă cum cugetați, va simți cum simțiți, va judecă toate din același punct de vedere.

Sufletele ambilor soți având, în acest caș, mii de afinități se vor uni deplin, se vor fusiona pentru tot d'auna. Înțelegere perfectă domnind între ei, unul altuia va ajuta întru aplanarea greutăților vieții practice, unul pre altul se vor ridică moralmente.

Când femeia va pricepe deplin frumusețile spirituale ale soțului seu, el va fi pentru dënșă o carte vecinic interesantă, admirabilă și admirată. Sufletul are foi nenumerate și tot d'auna nouă.

O idee necunoscută, o cugetare puternică, o simțire generoasă reintineresce neincetat pre soț în ochii soției sale, când aceasta scie ceti în sufletul ce el are.

Amorul, ce inceteașă iute, prea iute în multe căsătorii, va dură cât dureașă vieașă între ființi d'o potrivă superioare, căci «sufletele mari nu îmbătrănesc».

Adresându-mă femeilor, femeilor din anii 66, tot în aceeași conferință, le agrăeam:

«În numele căminului voștru părăsit, în numele

familiei voastre desorganizată cereți, Doamnelor, a a fi înalțate la mărimea intelectuală ajunsă de soții voștri. Ați venit pe lume îndestrate cu toate darurile întru de a fi egala Celui cu care v'ați împreunat spre a vă trăi traiul să vi se dea dosa de idei și simțiri ce să vă ridice minte și suflet în acele regiuni înalte unde zboară sufletul și mintea barbatului deplin cult. Cine ar fi mai iubită și onorată decât soția a cărei inimă are sonuri ce formează cu inima Lui un deplin, armonios acord ?

Unde nu este femeia frivolă, nu pot fi bărbați ce să ne dea dreptul de a ne plânge de dinșii.

Dovedită este influența binefăcătoare a femeii de reală valoare morală prin întregul istoric a dezvoltării omenimei. Tot d'auna și în toți timpii, la orice națiune barbatul s'a urcat sau coborât la nivelul la care stătea femeia ce'l a născut, femeia ce'l a crescut, femeia ce'l a inspirat.

Or cât de departe ne am uită în prezent și trecut, vedând, ne vom convinge că risipa averilor, desordina moravurilor, delapidările bunului public, delictele și crimele, obicinuit, direct sau indirect, au de autoare morală femei ușuratice sau perverse, femei cu simțiri mici și estravagante mari, cu poftă nemăsurată și nemărginite pretențiuni.

Cultura numai, o cultură înțeleaptă poate singură schimbă asemenea stare de lucruri, cultura ce a prefăcut, cultura ce, neconținut, va preface omul.

Nu vedem noi cum pricepuți grădinari, prin cultură rațională schimbă forma, culoarea, dimensiunea florilor, a neînsuflețitelor plante, le schimbă și preface în mod miraculos, le înfrumusețedă de necunoscut ?

De vor fi fetele noastre crescute în serioșitate, deprinse la muncă folositoare își vor sacrifica, negreșit, parte din timpul consacrat esageratelor toalete, îndeletnicirii cu deșertăciuni, dar, cultivându-și minte și inimă, vor dobândi *frumuseți netrecătoare*, frumuseți de care se vor bucura întreaga lor viața și ele înșile și toți acei ce le vor înconjură: părinți, soțu, copii, rude, prieteni, societate, pină și posteritatea.

Sunteți, Doamnelor, născute cu puteri mari ca s'împliniți fapte mari, cu inteligențe rare ca să formați oameni superiori, nu este, deci, decât a vi să da mijloacele — ș'aceste mijloace sunt știința — spre a ajunge s'îndepliniți mai bine decât multe alte femei din lume marele, preponderatul rol ce vă este asemnat în familie, în omenire».

Nu pierdeți di vedere, vă rogu, Doamnelor și Domnilor, c'aceste cuvinte le rostesc acum aproape patru decenii, le rostesc p'atunci, pecând, revenită în țeară întru d'a organiza învățământul fetelor noastre, nu aflaiu româncă profesoare sau învățătoare — învățătoare sau profesoare de carte, de știință.

Școalele publice pentru fete, deși se puteau numera pe degete, totuși pentru instrucțiunea elevelor funcționau în ele numai barbați, uneori preoți.

P'acel timp prezentaiu Camerei Legiuitoare un proiect de organizarea învățământului fetelor române, proiect, prin care în ziua de 7 Februarie 1863 (vedeți «Monitorul Oficial» al epocii) ceream :

I Învățământ elementar obligator și gratuit.

II Inființarea de școale primare-elementare pen-

tru fete, suficiente spre a se putea aplica legea ce ar face învățământul *obligator*.

III Admiterea, chiar cu preferință, a femeilor române în instrucțiunea publică, ca profesoare și învățătoare.

IV Crearea de Școale Normale, pentru a se forma destoinice instituitoare și profesoare române.

V Crearea de școale de fete primare-superioare. Un învățământ corespunzător gimnasiilor de băieți.

VI Crearea de școale de arte și meserii feminine, adică «școale profesionale».

VII. Crearea de legi ce se pună învățământul fetelor sub supraveghierea inspectoarelor femei și a comitetelor de inspecțiune mixte.

Acest Proiect, la propunerea lui Ion Brătianu, recomandat, în unanimitate de voturi, spre studiere unei comisiuni compusă din D.D. deputați Iancu C. Cantacusino, Zizin I. Cantacusino și Nicolae Nicolescu, toți eminenți bărbați de Stat, în urma raportului D-lor aprobător, a fost adresat de Cameră Ministerului de Culte și Instrucțiune Publică spre a fi transformat în «Proiect de Lege» ce, fiind votat, să fiă aplicat.

Ceia ce s'a și îndeplinit. E legea instrucțiunii publice primară de la 1864.

Prin acea lege instrucțiunea elementară a devenit obligatorie și gratuită pentru fete și băieți; iar femeia română a intrat oficial și legalmente în arena muncii intelectuale.

Proape nouă ani, cât 'mi a fost în mâni mijloacele și puterea de a lucra în interesul dezvoltării culturii feminine, mulțumită energiei și inteligenței minunate ce caracterisă pre femeia noas-

tră, feminismul a înaintat în România cu o repe-
dițiune uimitoare.

La 1872, părăsind patria, am lăsat-o cu sute de școale primare de fete, în care, afară de preoții, învățători de religione, funcționau în toate clasele și pentru toate materiile de învățământ numai femei d'ale noastre.

În școlile normale și cele secundare încă apăreau deja la cathedre tinere românce ce le obținuse prin concursuri susținute contra vechi profesori, bărbați.

Onoarea d'a fi repurtat prima victoriă d'acest fel fu partea mea; precum și acea d'a fi fost prima româncă ce a dobândit, la Paris, brevetele de capacitate de la Sobronna, diploma de absolvirea cursului de pedagogiă — cu excepțional succes — ținut de celebra pedagogă, D-ra Sauvan, precum d'a fi fost și prima femeie în Franța ce obținuse certificate de studii înalte urmate la *Colège de France*.

Deja, la 1863, concurând cu Domnii profesori Ioan Majorescu și Ieremia Circa pentru cathedra de Morală și Pedagogiă la Școala Centrală din București, acea cathedra a fost obținută și ocupată de mine pînă la retragerea mea voluntară, la 1872.

Răspândindu'mi ideile 9 ani și în școală și în societate prin cursuri publice, prin conferințe ținute în toate orașele țerei cât și prin «Amicul Familiei» foaia feministă, pedagogică, literară și artistică publicată 6 ani, mă cred în drept d'a afirmă că «am adus feminismul în România».

Conscientă sunt ansă și de datoriile contractate, de răspunderea luată asupra'mi prin importarea

unor idei ce pot duce la bine, dar pot duce și la reu.

Această grijă a și fost puternicul indemn ce m'a îndatorat s'alerg îndată ce, din nenorocire, 'mi au încetat datoriile de familie, s'alerg în patriă unde sunt, m'am convins, multe femei care, priu știință, au ajuns perfecțiunea ; dar unde, în genere, vechiu'mi feminism, deraliat și rătăcitor, apucă căi nebătute, ce nu duc la bine.

E, cu adevărat, nevoia de a pune stavile noului feminism substituat celui introdus de mine, de a pune stavile unui feminism desevărsit revoluționar, intransigent, unui feminism ce tinde la masculinizarea sexului nostru, a sexului-frumos, dulce, ângeresc, cu misiune divină, unui feminism a cărui triumf final ar fi : degenerarea femeii, anihilarea familiei, ruina societății.

Mă intrerump. O parentesă e neapărată. E vorba de un adevăr ce nu'i permis de tăcut, ce ar fi injust d'a nu recunoasce, ingrat de trecut cu vederea.

Am adus, diseiu, adus cu revenirea mea în țeară, la 1863, feminismul în România ; nu, eu, pociu ânsă revendică onoarea de a fi fost prima feministă română.

Cu mult mai înainte și mult mai însemnată a fost ilustra româncă-scriitoare care, cu o peană măeastră, a desceptat, a creat chestiunea femeii române, chestiunea femeii din orientul chrestin, româncă care, cu o putere de logică și elocuența rară a pledat înaintea Europei culte cauza feminismului, abia ivit.

Acea femeie, care este și rămâne mândria națiunii noastre, eră fiica unor buni, umani și patriotici Domnitori ai țerei, eră născută cu numele de «Elena Ghyca», devenită, de tinere, celebră ca erudită și strălucită scriitoare, sub pseudonymul, «Dora d'Istria».

Măritată fusesă cu principele Mașalsky Kolțoff ostaș rus.

Pe timpul când a luat Dora d'Istria renumita'i peană, multe și mari prejudecăți domneau în țeară— în țeara ce p'atunci făcea parte-integrantă din Turcia, parte-integrantă în multe, prea multe, aproape în toate.

Greu, imposibil de invins pentru puterile, pentru demnitatea femeii erau, cu deosebire, prejudecățile ce vijiiu în aer contra muncii sale, de or ce natură ar fi fost; dar mai cu seamă contra muncii intelectuale.

Femeia cugetătoare, femeia idealistă, femeia artistă-poetă, ca și femeia cu filosofie, în ochii, în gura lumii eră «o esaltată» în batjocoritorul ințeles al cuvântului, eră «o smintită». În cel mai bun caz trecea de eccentrică ridicolă, nedeamnă de considerațiune.

De almintrelea, cu d'asemenea porecle erau înfierăți și bărbații ideilor nouă, luminații, generoșii, patrioticii boeri democratizați cari încercau deja, p'acel timp să 'și împartă moșiile în două, cu fratele popor.

Esaltați, smintiți îi numeau și pre nemuritorii noștri barzi cari, cântând cânturi divine, au adus libertatea, dreptatea, egalitatea în România modernă.

De erau generoșii iubitori de patriă nebuni, sublimă le a fost nebunia. Fiă ca asemenea smintiți să revedem între noi ades, și acum, și în veciă.

Bărbații puteau lupta și luptară. Lupta înaltă pre bărbat, pe când asupra femeii aruncă umbre ce fac pete. Să scie, să simte că femeia este venită pe lume pentru liniște și pace.

Înțeleapta patriciană română, spre a-și salva și peană și nume, fugi de rugina prejudecăților, fugi în depărtare și în depărtare remasă viața întregă.

Cu condeiu străin, în idiome străine a creat Dora d'Istria o bogată literatură feministă, a umplut occidentul de theorii feministe, uneori nepractice, esagerate; generalmente, ânsă, de mare folos în fond căci, la urma urmei echilibrul se stabilește în toate, naturalmente din două esagerațiuni opuse reesă adevărul bine cumpănit.

Departa de noi trăia, nici un moment ânsă din acea depărtare Elena Ghyca n'a uitat de țeară, de surori.

Aproape în fiă-care din scrierile sale, ea să silesce s'arate, să dovedească că femeia latină de pretutindene e matură pentru cultura epocii. Și tocmai aceste pledoarii strălucite i au buciumat renumele în toată întinderea lumii civilizată.

Greșită și nechibsuită a fost nepăsarea noastră d'a nu face la timp oportun pașii trebuitori spre a readuce între noi pre ilustra pribeagă. Trebuie readusă ca să i punem în mână condeiu românesc, ca s'o deprindem la dulcele graiu al poeticei noastre limbi, limbă atât de viu colorată, atât de delicată în bogatele'i nuanțe, atât de accentuată și energică, la trebuință, de armonioasă și precisă

tot d'auna; trebuiã readusã ca sã veađã, ca sã simtã cã «scriind romãnesce 'ti pare cã aduni flori». Atunci, de sigur cã numai romãnesce ar mai fi scris.

Și totuși, chiar privindu-ne indiferența, marea, nemuritoarea scriitoare romãncã, stingându-se, romãnesce a simțit, romãnesce a cugetat, romãnilor ș'a lãsat comãndul.

Jale! cã nu ne a fost dat ca și produsul geniului seu sã remãie patriei deplin romãnesc.

Din scrieri franceze și italiene am cules în prima 'mi junețã, pe la națiuni strãine, ideile feministe ale remarcabilei cugetãtoare.

Cu adevãr pociu dice: natura m'a fãcut pedagogã, Dora d'Istria feministã.

Feminismul Elenei Ghyca a fost mai îndrãsnet, mai aventurar, mai ultramontan decãt acel ce intrã în ideile mele, a fost acel feminism de curãnd nãscut dintr'o reacțiune neprecugetatã ce, în esplosiunea violentei sale pasiuni, preocupãndu-se numai de femeia a uitat copilul, pecãnd, eu nici-odată n'am vëđut în femeia decãt *mama umanității, mama-educatrice.*

În urma multelor evoluțiuni ce au umplut ultima jumãtate a secolului espirat, aceste încep a fi și ideile feministe a timpului în care am intrat.

Privind phasa nouã în care apare astãđi feminismul engles, american, german, frances îndoialã nu incãpe c'aceste idei vor și rãmãnea «*princiile viitorului*», de este menit ca finalmente sã triumfeđe bunul-simț al omenirei și sã nu urmãm calea retrogradãrii.

Mi s'a imputat d'aci, chiar d'aci, de la astã no-

bilă cathedră de înaltă morală și ales aticism, imputat numai acum câteva luni — citeđu proprierele, de și nu prea estetice și potrivite cuvinte și imagini — imputat că «făcându'mi studiile la luminare de seu, nu pricep femeia intelectuală și d'aceasta o mărginesc la *umilul* rol de soție, de mamă, de doică, bonă și guvernantă».

Negreșit, cu totul deosebit decum acea înțeleptă și elegantă oratoare înțeleg, eu, măreția și josnicia femeii. Eu, eu sunt mândră, ca de onorator apostolat, de a propaga și promovă un șir de principii, un feminism rațional și prudent ce singur și sigur poate duce femeia, omenirea la perfecțiune și fericire.

Sunt mândră d'a fi tot ȃis și d'a ȃice «că știința nu are menirea d'a masculinisa femeia ei d'a face din femei deplin bune soții și mame-educatrice desevărsite».

Aceasta este iminenta trebuință a timpului.

Afirmând cele ȃise, cred a spune un adevăr adevărat, trebuitor, neapărat.

De ar fi femeia, toată femeia, toată soție, toată mama după idealul meu, după multele frumoase și laudabile exemple ce avem sub ochi, sigur c'atunci nihilismul străin nu ar afla în România emisare ce să le răspândească anarchisticul *credeu*, cu naivă nesciință sau rea credință premeditată. Nu ar fi în România agente de destrugere ce s'incerce a dobori dogmele fundamentale ale societății, a dobori instituțiunile pe care statul e înființat și aședat. A smulge pietrele temeliei este a periclita întreaga clădire, fiă-care o scie bine și nimărui nu'i este permis s'o uite, un moment.

Mama visată, mama dorită de mine, mama ce ar sci să și crească copiii ce are, le ar pune destulă sciință în minte, destul simț al frumosului moral în inimă ca s'înțeleagă, să *simtă* cumcă împlinirea datoriilor ce are nu înjosesc ci *ardică* pre om; s'înțeleagă, să simtă cumcă înțeleapta și consciințoasa împlinire a datoriilor impuse femeii de ęnsași natură este justa măsură a înălțimei morale și intelectuale a fiă-căreia d'între noi.

Vai! de femeia cu mintea destul de deșartă de înțelepciune, cu sufletul destul de despoiat de poesiă ăncôt nici să poată concepe demnitatea, dulceața și măreția datoriilor de soț și mamă.

Vai! d'aceia ce are a duce o întregă viață cu atât gol în piept, cu atât gol în crieri!

Sunt departe d'a ignoră, cum s'a pretins, încările și cutedanțele feminismului modern, de la ivirea sa și pînă astăzi. Nu la iscoditele luminări vulgare ci în marele centre a luminelor occidentale am cunoscut toate acele idei; le am studiat din copilărie și ani îndelungați.

Astăzi ăncă le urmăresc, or unde se află. Sciu pre cele sănătoase, sciu pre cele ce sciopătează, sciu și pre cele periculoase, prin eccentricitățile lor. A fund pre toate le am meditat.

Tot ce este frances, german sau englesesc nu mi se potrivește. Mai puțin ni se lovesc teoriile învechite a tuturor feminismelor străine.

Ideile nasc pretutindene și ori unde din trebuinți locale, adinc simțite.

Feminismul secolului XIX-lea apărù, prin forța

impresurării, in Anglita, de pe la prima treime a acelu seol.

Pe la anii 26 - 28 incepură femeile engleze a manifestă public un șir de îndreptățite protestări: Situațiunea socială unei însemnate părți din ele se află in condițiuni excepționale, afară din drepturile omului, afară din legile naturei, cu totul intolerabile.

Populațiunea feminină a Marelui-Britania coveșă de un timp însemnat cu 6-8 milioane cifra populațiunei masculine. Politica colonială, disterând numai unul din ambele sexe, a trebuit in mare parte, să fiă cauza unui reu, cu fatale urmări.

Nascerele copiilor de sex bărbătesc, încă, pururea arată in Egliterra un minus, din suma totală, foarte notabil.

Doamnelor și Domnilor, opriți-vă gindirea, vă rogu, puține momente asupra lucrului și, cugetând, veți înțelege că departe de a fi comică, ridiculă starea celibatarelor perpetue, a veduvelor-născute, a fetelor-bătrâne, ea are ceva tragic; ceva mai tragic decât moartea, căci, in moarte, nu murirea este tragică, ci singurătatea celor condamnați la supraviețuire.

Este mult, este adinc tragic d'a și trăi întregul traiu in solitudine sufletească. Este mult, este adinc tragic d'a întâmpina toată esistența vecinice stările la îmboldurile naturale ale fragedei inim femeesci, inimă atât de setoase de iubire și devotament.

Ce pustietate in jurul unei asemenea femei! Soțu? tovarăș? niciodată. Niciodată copil și fiasca lui n'inghiere. Niciodată intimitate, expansiune, sinceră amicită, deplină încredere. Niciodată sprijin sigur,

ajutor desinteresat, niciodată milă și compătimire neumilitoare.

Și ce drame în greutățile vieții practice, în asprele lupte de toate dăilele.

Cât de multe! cât de triste!...

Țipetele desperării au sëlbatăciă în glas. Mirare nu ne poate prinde că a trecut peste limitele legilor sociale isbucnirea durerii femeilor englese.

Reacțiunile violente sunt rësibunări firesci. Firesce esagerațiunile pretind mai mult decum li s'e cuvine; firesce, cautând a scapă de valuri inecătoare, au mers pin'a se prinde de ascuțite tăiușuri, firesce femeia lipsită de avantagiile sexului seu s'a agățat de cele bărbătesci.

În conservativa Engliterră noul feminism, cu totul revoluționar, slab și fôră autoritate, greu s'ar fi incuibat de la început.

Cu grabă trecu Oceanul.

Lumea Nouă, p'atunci încă fôră de principii desëvirșit hotărîte, fôră dogme adînc îplântate lesne îi putea oferi nădăjduita ospitalitate. Totul este posibil în State născânde, în organizațiuni improvizate, totul posibil acolo unde, în repeđiciunea lucrărilor de constituire, lipsesce timpul precumpenirei, lipsesce timpul lungelor procese de adînci filosofări. A și fost posibil totul.

Feminismul, importat de două englese, dobendi, fôră dificultate, drept de cetățănă în lesne-primitoarele de oameni și idei june State-Unite Americane.

În noua'i patriă s'e așeadă, s'întinde, înfioresce, sporesce cu vigoarea puterilor ne-usate.

Două, trei decenii apoi, în deplină desvoltare, re-

vine la locul natal, decis de a pune femeia pe thron bărbătesc.

Opt millioane de nemulțumite e puternic contingent pentru armata resvrătitelor. Deși pe pământ engles, primele resboaie, cu ușoare lupte, fură câștigate.

Drept pe la mijlocul veacului, femeia englesă, ca și americana, apare în public cu fruntea ridicată, și mândră s'instalează în locuri multe, alătura de barbat.

Funcționarismul feminin, aproape în toate branșele activității omenesci, începe oficial. Înainte de a fi dreptul legalmente recunoscut, el este consacrat prin usu : E chestia d'a se repara cu grăbire social-economica greșală a neprevădătoarei politice coloniale.

Indirjit prin succesul seu local, feminismul insular își ia curagiul aventurilor, trece Canalul, înundă Continentul, se stabilește, se lățește în Europa Centrală și Occidentală, deși, ce'i adevărat, nu totdeauna ca oaspe bine-venit.

Sciindul nihilistic de fire, el, ce n'are decât disoluțiunea familiei, a familiei și a societății drept scop final, anarhisticul nihilism slav îi tinde o mână frățască și, ca tovarăș de principii, introduce feminismul masculinist la vecinii noștri, de la nord la sud.

Tiptil a trecut Prulul și eată'l între noi.

Ca Ielele înșelătoare pe nevădute ne smomesce femeile, le ademenesce a părăsi barbat, casă și copii, ca Ielele, cu amăgitoare seducțiuni.

Piedici multe veninoasa burueană n'avea de înțimpinat spre a se înrădăcină și a odrăslî într'un

pământ deprins a hrăni și stêrpituri. Atât bunele cât și relele noastre însușiri și năravuri pregătiseră brasdele priitoare de lung sau scurt timp sêpate. Anteu, românul e deschis la cap; româncea și mai mult. Inteligența femeii române are o agerime de percepțiune și o putere de asimilare nepomenită aiurea. Apoi, cercetări amênunte, scrutinarea, analiza lucrurilor ș'a ideilor nu prea intră în deprinderile sale. Din neprecugetare și molișă de caracter este tolerantă, lesne-primitoare de tot ce e nou și necunoscut. Amorul de câștig din iubire de cheltueli, încă la multe o împinge. Astă aplecare îi a și dat pasiunea cărților, pasiune mai rispândită, mai infocată la femei decât la bărbați. O pasiune nebună, ce îi ia toate ghindirele, ce o face să uite de legi și datorii, să uite de sine, să uite de soțu, să uite de copii, de timpul ce trece, de orele de zi, de orele de noapte, pierdute toate în nepotolite încercări d'a și însuși banul rudelor, banul amicilor, banul tuturilor celor intimplător intilniți.

În astă uitare de tot și toate interesele familiei lănceDESC, gospodaria se destrăbalează, averea scade, fetele cresc lipsite de ăstre.

Poate ăstre lipsi! grija ei nu mai dă dureri de cap la mulți din părinții de astăzi.

Statul să trăească! părintele Stat. El are a duce nevoile, toate. El, de mici le a crescut, de mici a răsfățat copilele, de mici le a ținut la carte pre toate, tot la carte, numai la carte; Statul le a dat diplome de tot soiul, nu este oare tot Statul dator să le poarte grija viitorului, să le și mărite, să le și căpătuească?

Au nu posedă fetele, câte sunt, teșchercele re-

cerute și Statul funcțiuni de dat de ȳestre? — De ȳestre sau ca rentă viageră.

Trăească Statul! trăească funcționarismul feminin!

D'acum duse sunt grijele familiei, dusă e nevoia de muncă și economiă, duse chinurile și nesomnul de ghindurile viitorului. D'acum *mausul* are a fi ținta vieții, mausul totul.

Intindă-se lungi și late mesele de cărți prin mahalalele Bucurescilor, prin orașele mici și mari ale provinciilor țerei, delectedeși mamele inima la cărți, tot la cărți: partea serioasă a vieții e treaba Statului. Inainte, deci, la maus, la maus și pocker, inainte!....

Inainte!?!.... Dar pină unde?... dar pină când?.. Fetele, toate cresc, s'inmulțesc. Funcțiunile țerei n'ajunge barbaților. Cum se mai agonisească soții dilnica pâne a familiei cu astă nouă concurență? Cum săși mai asigure tinerii existența spre a putea forma familii nuoăe? Cum să se mai insoare?

Gospodăria ce are in capul seu o funcționară costă scump, foarte scump; costă mai atât de scump cât gospodăria unei cartoforesă.

Și una și alta, veciuc departe de cămin, lasă toate ale casei in prada servitorilor. Copiii, de capul lor, rup, strică, risipesc, cheltuesc. Doamnei funcționare, in toate ȳilele pe strade, de dimineată pinōn seara la birou, nu'i mai ajung haine, încălțăminte, mănuși, pălării, bani pe birje, bani pe tramway, bani pe cusut toate ale sale, toate ale familiei, bani pe dres cele multe ruinate prin lipsa ochiului supraveghetor a stăpânei casei, bani pe toate cele ce nu poate face acul gospodinei, bani pe doici, dadace, bone, guvernante....

Apuntamentele ?.... Abia acoper pe jumătate cele câteva sute de lei lunari pacostele iscate din absența celei ce nu mai poate purtă grija de casă, de barbat și de copii.

Nu! nu ne trebuiesc ș'această nouă urgiă pe capul țerei: lățirea epidemiei funcționarismului ș'între femei. Destul ne este cu influența sa pernicioasă asupra unia din două părți a națiunii; căci este în natura acestei apucături a slei facultățile intelectuale, a plăi, a slăbi caracterele, a reduce toate puterile omului la automatismul mașinei vecinic supusă unor motori străini, vecinic sub neevitabila presiune esteroară.

Observațiuni minuțioase și lunga practică a vieții ne convinge că, «nici o comoară pe lume nu este atât de nesfârșită ca mintea gospodinei eco-noame și îndemănaticile ei mâni».

Tot astfel este de adevărat că nu sunt comori destul de bogate ce să nu se strecoare, ca apa, pr'între degetele femeii nepăsătoare și nechibsuite.

Cu cât mai mult servesc aratatele împrejurări feminismului greșit, feminismului periculos, cu atât mai dăunoase devin intereselor feminine, bine înțelese.

Indoita sarcină cu care s'înpovoară acum femeia întrece puterile omenesci. Luând ambele datorii asupra lor, femeile au ș'au prețuit forțele prea sus, au nu ș'au dat indestul seamă de greutateșile nuouei situațiuni, au, nesocotind datoriile acceptate, le au grămădit toate pe umere, decise a nu le împlini în întregimea lor, nici pe unele, nici pe altele.

Suntem, omenirea intregă chiar este pentru lung, lung viitor în o stare culturală în care nu ne putem lepădă de dogmele trecutului.

Să revenim cu sinceritate și bună-credință la acele ce au făcut mărirea și fericirea străbunilor noștri, la vechiul contract social din care au emanat progresele omenirii făcute pină în prezent, să restabilim în fostu'i templu pre femeia-soția, femeia-mamă, femeia creatoare de suflete, femeia-deitate a familiei.

Aședând-o p'acest înalt soclu, s'o împodobim și cu darurile ce o vor face bunul geniu al familiei, bunul-geniu al posterității.

Să 'i asigurăm loc de onoare în fruntea casei ș'a gospodăriei, să incredințăm cu totul dragostei ce are, înțelepciunii și desevărșitei sciinți ce va avea crescerea copiilor, educațiunea inimei, inobilarea simțimentelor lor. Să facem earăși din casele noa-tre locuința păcei ș'a bunei rândueli, a lineilor plăceri sufletesci, a indestulirei reale ș'a cinstei fôră prihană.

Fericirea este serioasă și modestă de fire. Ea fuge de lucș și pompă, de sgomot și mulțime. Ea lûngă căminul familiei bucuros s'oploșăște. Trăesce din simplicitate și iubire. Caută ce este natural, neartificial, dulce-mișcător ; ce este gemütlich, sentimental corespundător dorințelor sufletesci curate și măsurate.

În zadar ai încerca s'o afli în saloane strălucite și grandioase festivități. Aceste sunt mai mult arene de luptă a vanităților cu inima seacă și crieri plini de gărgăuni. Fericirea a fost și este simplă, serioasă și modestă de fire.

Pedagogia ar fi o minciună de n'ar fi simțirele și faptele noastre rezultatul educațiunei, a antrenagiului, a bunelor deprinderi.

S'o voim numai, s'o voim cu *tăria* și ne vom deprinde, ne vom redeprinde la serioșitate, la bine, precum ne am fost deprins la superficialitate, la reu.

Desbărându-ne de desărtăciuni factice, ne reapropiăm de natură, și natura e plină de poeșia, plină de răpitoare incântări, ales pentru omul, pentru femeia cu coarde delicate în inimă, în simțiri. Cătă poeșia, căte incântări —și ce delicioase— în dulcele cuib familial, alătura de alesul inimei, în mijlocul drăguților de copilași!

Vast, interesant este și teremnul intelectual, teremnul liniștitei munci feminine ce 'i stă înainte, spre exploatare. Sunt artele —atât de multe— este Știința, Literatura, sunt mii de industrii frumoase, artistice și productive, sunt toate acele elegante meserii ușor de exercitat la gura sobei, aproape, tot d'auna aproape de pruncii mari și mici.

Pentru femeii fôră grijele familiei este invetământul public și privat, în care femeia este mai mult decât trebuitoare, este indispensabilă.

Pentru femeile libere de toate alte datorii e îngrijirea orfanilor, a bolnavilor, a suferinșilor de tot felial, a tuturilor lipsișilor d'ajutor și minghiere.

Aceste ocupațiuni reclamă cu decimele, cu sutiemele de mii de inimi fragede, de căpete pricepute. N'avem destule mâni albe și delicate căte ne trebuiesc pentru vindecarea multelor și feluritelor dureri omenesci, căte ne trebuiesc întru d'a înlocui mamele, surorile unde lipsesc. Dovadă că recurgem chiar pentru trebuințele familielor noastre, recur-

gem, în nevoi numeroase și adînc simțite, la felii-rite străine cărora încredințăm, nu tot d'auna cu folos, cele mai scumpe interese ce avem.

A sămăna ideii nu 'mi pare muncă zadarnică, nici timp pierdut. Nu ȳic că ar fi meserie lucrativă pentru producător; cugetătorul este ȳnsă un misionar al Providenței care numai un scop are de urmărit: propovăduirea celor ce află întru binele obscesc.

Vinticele binefăcătoare cu care ne ajută Puteri Superioare vor imprăscia sămînțele sănătoase în mai mici sau mai mari depărtări, sămînți ce, unde nu te ascepi, incolțesc, resar, odrăslesc, cresc mari și viguroase, peste prevedere.

Pământ sterp n'a avut și astădi ȳncă nu are țeara noastră.

Dureros este pentru sociolog, pentru moralist d'a sci că strigătele sale de alarmă, resunând în conștiințe, pentru un timp le nelinicesc, turbură deprinderi influențate de alte curente morale, perturbă obiceiuri devenite prejudecări. Dar ce poate, el, sermanul! Furtunele, cu toate strășniciile lor, sunt în natură, sunt neapărate. Neapărate spre a curăți aerul de miasme nesănătoase. Cu resignațiune creștinească să acceptăm, pentru moment, un reu necesar. Binele urmeađa, nici indoeală.

Deslăntuească chiar tempește, lămurit cată să mărturisesc că greșit să leagăna părinții timpului în ilusiuni înșelătoare, deși lucinde, cȳnd urzesc, cum fac astădi, viitorul fiicelor ce au.

Greșit își risipesc avutul fȳră grijă d'acel viitor,

greșit își pironesc mintea numai asupra succeselor de examinare a fetelor lor; greșit își pun speranțele toate numai în noatele certificatelor școlare, considerate de capital al cărui rentă e pentru viață asigurată.

Nu businare pline de diplome bărbătești pot, în împrejurările noastre, pot pregăti soartă liniștită, viitor fericit la toate fetele ce avem.

Alte au a deveni idealele femeii române, căsnicia fiind misiunea sa pe pământ.

În vederea acestui scop are copila noastră a fi și preparată pentru astă misiune, preparată printr'o educațiune specială corespunzătoare datorii ce va avea de împlinit.

În căsătoria, acea asociere în care doi tovarăși se simpatizează să unesc spre viațuire comună, urmărind interese identice întru ajungerea unor rezultate dorite, în acea asociere prosperarea poate fi asigurată numai prin *munca divizată* a ambelor părți. Cu inteligență și lealitate divizată, potrivit legilor firești.

Inteligență, leală și practică va fi astă distribuire când va fi barbatul ceia ce a fost de când a eșit din primă'i sălbătăciă—poate chiar înainte d'aceasta—când va fi, el, *agonisitorul* celor trebuitoare existenței familiei, iar femeia *administratoarea*, păstrătoarea celor adunate. Bine cumpenita administratoarea.

Luxul și imbuirea pot deveni elemente denoralizatoare în cazuri multe; dar mizeria provenită din neprevădere și nechibșueală, ales mizeria cu

mănuși albe are iuriurire și mai fatală și asupra familiei, ș'asupra națiunii.

Etō ce pune în mâna femeii viitorul patriei, ce face acest viitor dependinte de știința, înțelepciunea și consciințositatea ce ea va avea.

Etō pentru ce și eu doresc un feminism destul de practic, destul de cuminte ca să nu aibă de *scop* de a pune femeia în *locul* barbatului ci d'a o ridică la *nivelul* lui, p'acelaș tron, alături de el— alături, *ca femeia*. Ca femeia cu mai puține diplome de specialități ce'i pot rămânea străine și mai multe certificate de inalte studii, de depline cunoscinți neaparate femeii—femeii-soții, femeii-mamă.

Incetețe—e timpul—incetețe acea cultură intelectuală lipsită de spirit practic, lipsită de basa moralo-religioasă pe care are a fi aședată, incetețe acea cultură intelectuală greșită ce a schimbat în țeară pinō și concepțiunea vieții, filosofia sa.

Mulți și multe, prin acea cultură periculoasă, au ajuns a nu privi vieța decât ca etern carnaval, unde fiă-care *deghisat în milionar* are numai a se desfată neconținut cât ii este existența de lungă, desfată cu tot prețul, pinō și cu prețul onoarei.

Amețiți de neconținutul sabbat, nici timp nu le rămâne d'a cugetă, d'ași da seamă de tristul desnodământ ce au mai toate aceste tragi-comedii jucate pe scena societății, comedii în care victima fatală devine însuși comediantul. Ei, ș'ades, nenorocirii lui urmași.

Cele mai simțitoare neajunsuri vor și încetă când se va da femeii multa, nesfârșita, serioasa știință trebuitoare intru de a'i formă minte sănătoasă,

spirit solid, judecată limpede și dreaptă, inimă nobil-simțitoare, suflet cu demnitate, când i-se va inocula filosofia indispensabilă vieții și cunoscințele toate ce vor face din ea perfectă pedagogă.

Românii sunt, în Europa, a treia națiune în rândul acelor la care nasc mai mulți feciori decât fete. Deși băieții sunt mai puțin rezistenți la morburile ce seceră pruncii în prima lor etate—ii seceră în treit în lipsa mamei de la leagăn—totuși mortalitatea lor nu merge pînă a crea la noi văduve-născute.

Statul român, cu întinsele pămînturi ce are încă nelocuite, cu bogatul seu material, brut încă neprelucrat, cu comorile sale subterane încă neexploatare, cu trebuința simțitoare de capete și mâni pentru lucru și îndămănarea sa d'a nutri guri cât de multe, Statul român e unul din acele state unde căsătoriile au a fi o necesitate național-economică și o măsură de politică prevădătoare.

Sporirea populațiunei sale este pentru România, din toate punctele de vedere, chestiune de existență națională.

N'o putem nega, n'o putem ascunde relativ suntem puțini la număr în orient de gînta noastră.

Între vecinii noștri, a căror câmpii nu rare ori au fost îngrășate cu carne și sînge românesc, se află—s'o notăm bine—se află noroade la care cu 17 la sută nasc și cresc mai mulți bărbați decât femei. Condițiune ce contribue a le înmulți neamul în mod anormal. În mod anormal, deci, sporesce numărul vecinilor ce ne pot deveni rivali și inamici.

Neamul ne riscă mult, *poate tot*, de vom urmări a supuue femeia noastră la asupritoare munci băr-

bătesci ce împiedică și nascerea și crescerea și ajungerea la deplină dezvoltare a fiilor trebuitori națiunii.

Earăși ating o prejudecată : Supunerea femeii la muncă împovăraătoare și zdrobitoare, prin unele din fruntariile țerei, demult este intrată în moravurile poporului, în masa națiunii.

Aceasta și esplică ușurința și grăbirea cu care chiar în lumea cultă, bărbații *ne au făcut parte largă la munca de agonisitor*, îndată ce acest drept a fost reclamat în numele *emancipării femeii* de câteva nesocotite și neprevădătoare feministe.

Din vechime dejă, femeia poporului nostru, la clădirea colibeii lor, împarte munca în două cu bărbatul. Lucrul isprăvit, ea rămâne singură pentru a întreține curățenia, a spală, frecă, lipi, vărui cât e anul de mare și vieața de lungă. Femeia macină grăunțele, face mămăliga, duce bărbatului, pe arșița soarelui, pe furtuni și vijelii, mâncarea la câmp depărtat. Femeia îngrijesce de copii și de trebuințele lor toate. Ea vede de hoarele casei, de vitele cornute. Ea mulge vacile, stringe fructul, îl duce, cale de ore, la tirg, de vinzare.

Femeia seamănă inul și cânepa, le culege, le pune la topit în apa pină la breu, le bate, dărăcesce, piaptână; toarce chiar umblând, chiar cu pruncul în brațe, țesă pânza, o ghilesce, o croesce și coasă haine pentru toți ai casei. Ba, le și împodobesce cu broderii muncite, de neasămănat gust artistic.

Tot femeia prășesce porumbul, plivesce holdele, adună finul, leagă snopii, clădesce căpițele, culege pometul. Din pădure culege vreascuri și din pa-

jisce buruene de leac și de văpsit, ș'ades, ades am văduto țiind de coarnele plugului, pe când barbatul, cu brațele subt cap, doarme la umbra carului, pe dunga micului ogor.

Când le privesc toate aceste, 'mi vine să mă reped la sfînta noastră țerancă și cu respect ș'admirațiune să'i sărut vrednica mână de mucenică.

Cu aceiași admirațiune ș'acelaș respect mă inchin și la cele multe intelectuale care, cu eroicul lor curagiu, sēvērșesc cu o mână munca de femeia, cu alta grea muncă de hărbat.

Din suflet le admir; dar și tremur pentru ele. Tremur pentru ele și pentru generațiunile la care vor da nascere.

Natura este resbunătoare, de i sē calcă legile firesci. In invierșunarea sa, urmăresce cu resbunarea pină și al noulea neam. Al nouēzeci și noulea.

Surmenagiul femeii — or ce fel de surmenagiu — ne amenință cu neurastheniă, cu hysteriă, cu desechilibrare generală. Să evităm neamului nostru acest faliment național.

Pagube multe ne va aduce; foloase nici unul.

Cel puțin nu vedu, eu, care ar fi avantajile asupritoarei, eccesivei activități feminine.

De interes ar fi să cercetăm d'amēnuntul intru cât feminismul masculinisor, *femeia emancipat* înaintea dreptului d'a munci și muncă bărbătească, intru cât a reușit a ridica. cel puțin, prestigiul, situațiunea sa morală in țeara noastră, fiă in moravuri, fiă in lege.

Timpul ne opresce d'a înșiră fapte doveditoare, constatat ânsă remâne că thermometrul cu care or cine face experiențele necesare intru de a'și da seamă de starea lucrului, drept rezultat dă «o decepțiune». In obiceiuri și deprinderi respectul pentru femeia stă încă tot subț zero.

Cum stă în legi, Codul Civil ne o arată. Citeț textual :

Art. 1242. Numai bărbatul are administrațiunea averei dotale în timpul căsătoriei.

Art. 197. Femeia nu poate porni judecată fôră autorisațiunea bărbatului 'ei, chiar în cațul când e comerciantă publică.

Art. 327. In timpul căsătoriei tatăl singur eser-cită autoritatea părintească.

Art. 307. Cercetarea paternității este oprită.

Alineat. Prin nici o dispozițiune a Codului Civil nu se acordă copiilor naturali un drept de succesiune în averea tatălui lor, chiar când, prin excepțiune, cercetarea paternității și prin urmare a filia-țiunei sunt permise.

Art. 677. Copiii naturali succed mamei lor, as-cedenților și colatoralilor mamei, ca copiii legitimi.

E destul. O vedeți lămurit, Doamnelor, suntem eterne minore când e vorba de drepturi și veci-nice majore, responsabile, înainte datoriilor.

Epoca în care trăim nu este epocă de barbariă. Consciințele sunt desceptate. Toate consciințele. Cine nu scie astăzi că «datoriile implică drepturi».

Femeia cea mai modestă nu ignoreadă că și ea are drepturi, drepturi ce nu 'i pot fi nici vecinic negate, nici vecinic luate.

Emanciparea sa civilă — civilă nu civică — e o necesitate a timpului. E o necesitate a timpului ca

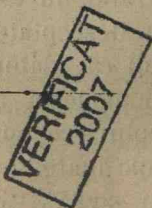
femeia noastră să fiă, și ea, pusă în posesiunea drepturilor sale naturale.

Un drept al seu natural este d'a putea dispune de propria sa avere, că și bărbatul; un drept al seu natural este ca răpitorul onoarei sale femeesci să fiă obligat d'a împărți cu dēnsa răspunderea și pedeapsa greșalei comune; un drept natural este ca *născătoarea* pruncului să esercite asupra'i *aceiași* autoritate ce are și tatăl lui.

În paguba moralității publice se mai refușă astăzi femeii române drepturi de care se bucură aproape toate femeile lumii civilisată.

Când, în Codul Civil, vor fi înscrise aceste drepturi în locul paragrafelor nelogice și neechitabile mai sus pomenite, atunci, protegiat de lege, feminismul în România își va putea implini datoria d'a cresce fiii țerei în acel *respect pentru femei* ce singur a făcut și va face bunele-moravuri la or ce popor.

Femeia de cinste și de toți cinstită, ea, numai va dobēndi puterea de a dă bărbatului ajutor și sprijin pentru ca cu toții împreună, în energică iubire de patriă, s'ajungem la realizarea dorințelor fiăcărui român, or cât de departe ar merge, or cât de cutedătoare ar fi. Astfel numai vom pune mâna pe «Supremul Ideal».

VERIFICAT
2017